

การพัฒนารูปแบบการกำกับการกินยาของผู้ป่วยวัณโรค

นางรัตนภรณ์ สุวรรณบุตร จพ.

นางสาวศศิภัสส์ ดันตะวาโย จพ.

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อยอดการพัฒนารูปแบบการกำกับการกินยาของผู้ป่วยวัณโรค ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดงยางน้อย ตำบลเวียงสะอาด อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) คือ ผู้ป่วยวัณโรคทุกราย ปีงบประมาณ 2562 - 2566 จำนวน 1, 1, 1, 2, และ 2 ราย ตามลำดับ จำนวนรวม 7 ราย วิธีการศึกษา โดยใช้แบบบันทึกการกินยาในสมุดประจำตัวผู้ป่วย และรูปแบบที่พัฒนาไว้ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2561 ซึ่งพบปัญหาแล้วนำรูปแบบมาพัฒนาเพิ่มเติม และนำมาใช้กับผู้ป่วยทุกรายในปีงบประมาณ 2562 - 2566 โดยจะจัดยาทุกตัวรวมเป็น 1 ซอง แล้วเขียนวันที่ไว้หน้าซองแทนการเขียนลำดับ และมีปฏิทินไว้ให้ผู้ป่วยกากบาทหลังจากกินยาแล้วในแต่ละวัน โดยเจ้าหน้าที่ อสม.และญาติ ร่วมกันติดตามและบันทึกการกินยาในสมุดประจำตัวผู้ป่วย และตรวจนับซองยาที่กินหมดตามวันที่ในปฏิทิน ผลการศึกษาพบว่า การนำรูปแบบที่พัฒนาเพิ่มเติมไปใช้กำกับการกินยาผู้ป่วยวัณโรคทุกราย ทำให้สามารถแก้ปัญหาการกินยาที่ไม่ถูกต้อง ป้องกันการลืมกินยา ง่ายต่อการกำกับการกินยาของเจ้าหน้าที่ อสม.และญาติ ส่งผลให้ผู้ป่วยกินยาจนครบตามเกณฑ์การรักษา มีผลเสมหะเป็นลบ และผลการรักษาหาย 5 ราย (ผู้ป่วยปีงบประมาณ 2562 - 2565) ร้อยละ 100 และกำลังรักษา 2 ราย (ผู้ป่วยปีงบประมาณ 2566) สามารถลดสาเหตุการดื้อยา ลดอัตราการเสียชีวิต และลดการแพร่กระจายเชื้อสู่ชุมชนได้ และเนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้รับรายงานผู้ป่วยรายใหม่ล่าช้า ช่วง 1 เดือนแรกผู้ป่วยจึงต้องจัดยากินเอง โดยไม่ได้ใช้รูปแบบการกำกับการกินยาที่พัฒนาไว้ จึงควรวางแผนการดำเนินงานร่วมกับโรงพยาบาลแม่ข่ายเพื่อการรับส่งรายงานที่รวดเร็วขึ้น และนำรูปแบบไปใช้กับผู้ป่วยวัณโรคทุกรายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: วัณโรค ,การกำกับการกินยา

ชื่อเรื่อง : การพัฒนารูปแบบการกำกับการกินยาของผู้ป่วยวัณโรค

ผู้วิจัย : นางรัตนภรณ์ สุวรรณบุตร จพ.
นางสาวศศิภัสส์ ตันตะวาโย จพ.

ชื่อผู้นำเสนอผลงาน : นางรัตนภรณ์ สุวรรณบุตร จพ.

สถานที่ติดต่อกลับ : โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดงยางน้อย

E-mail uc05014@gmail.com โทรศัพท์มือถือ 088-2504287

สรุปสาระสำคัญ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา เนื่องจากการดำเนินงานวัณโรคที่พบปัญหาในปีงบประมาณ 2561 คือ ผู้ป่วย 2 ราย จากทั้งหมด 7 ราย ซึ่งอยู่ในวัยผู้สูงอายุ มีอาการหลงลืมบ่อยครั้ง ทำให้เกิดปัญหาการกินยาที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ป่วยวัณโรคมีโอกาสคือยา เสียชีวิต และสามารถแพร่กระจายเชื้อสู่ชุมชนได้ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานวัณโรคเกิดประโยชน์ต่อผู้ป่วย เมื่อปีงบประมาณ 2561 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดงยางน้อย จึงพัฒนารูปแบบการกำกับการกินยาผู้ป่วยวัณโรค เพื่อแก้ปัญหการกินยาที่ไม่ถูกต้อง ป้องกันการล้มเลิกกินยา ย่นต่อการกำกับการกินยาของเจ้าหน้าที่ อสม.และญาติ แต่ยังพบปัญหาในการดำเนินงาน คือ ผู้ป่วยยังหลงลืมว่าวันนี้กินยาหรือยัง และกินยาถึงลำดับที่เท่าไร ดังนั้น เจ้าหน้าที่ และ อสม. จึงประชุมและวางแผนเพื่อต่อยอดรูปแบบที่พัฒนาไว้ในวงรอบที่ 1 ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2561 ซึ่งพบปัญหาแล้วนำรูปแบบมาพัฒนาเพิ่มเติม และนำมาใช้กับผู้ป่วยทุกรายในปีงบประมาณ 2562 - 2566 โดยจะจัดยาทุกตัวรวมเป็น 1 ซอง แล้วเขียนวันที่ไว้หน้าซองแทนการเขียนลำดับ และมีปฏิทินไว้ให้ผู้ป่วยกากบาทหลังจากกินยาแล้วในแต่ละวัน โดยเจ้าหน้าที่ อสม.และญาติ ร่วมกันติดตามและบันทึกการกินยาในสมุดประจำตัวผู้ป่วย และตรวจนับซองยาที่กินหมดตามวันที่ในปฏิทิน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อต่อยอดการพัฒนารูปแบบการกำกับการกินยาของผู้ป่วยวัณโรค ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดงยางน้อย ตำบลเวียงสะอาด อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

วิธีการศึกษาและผลการศึกษา การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อยอดการพัฒนารูปแบบการกำกับการกินยาของผู้ป่วยวัณโรคทุกราย ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดงยางน้อย ตำบลเวียงสะอาด อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) คือ ผู้ป่วยวัณโรคทุกราย ปีงบประมาณ 2562 - 2566 จำนวน 1, 1, 1, 2, และ 2 ราย ตามลำดับ จำนวนรวม 7 ราย โดยปีงบประมาณ 2562 ผู้ป่วยรายที่ 1 เพศหญิง อายุ 56 ปี ปีงบประมาณ 2563 ผู้ป่วยรายที่ 2 เพศชาย อายุ 22 ปี ปีงบประมาณ 2564 ผู้ป่วยรายที่ 3 เพศหญิง อายุ

19ปี ปีงบประมาณ 2565 ผู้ป่วยรายที่ 4 เพศชาย อายุ 71 ปี ผู้ป่วยรายที่ 5 เพศหญิง อายุ 63 ปี ปีงบประมาณ 2566 ผู้ป่วยรายที่ 6 เพศชาย อายุ 73 ปี ผู้ป่วยรายที่ 7 เพศชาย อายุ 85 ปี วิธีการศึกษา โดยใช้แบบบันทึกการกินยาในสมุดประจำตัวผู้ป่วย และรูปแบบที่พัฒนาไว้ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2561 ซึ่งพบปัญหาแล้วนำรูปแบบมาพัฒนาเพิ่มเติม และนำมาใช้กับผู้ป่วยทุกรายในปีงบประมาณ 2562 - 2566 โดยจะจัดยาทุกตัวรวมเป็น 1 ซอง แล้วเขียนวันที่ไว้หน้าซองแทนการเขียนลำดับ และมีปฏิทินไว้ให้ผู้ป่วยกากบาทหลังจากกินยาแล้วในแต่ละวัน โดยเจ้าหน้าที่ อสม.และญาติ ร่วมกันติดตามและบันทึกการกินยาในสมุดประจำตัวผู้ป่วย และตรวจนับซองยาที่กินหมดตามวันที่ในปฏิทิน ผลการศึกษา พบว่า การนำรูปแบบที่พัฒนาเพิ่มเติมไปใช้กับการกินยาผู้ป่วยวันโรคทุกราย ทำให้สามารถแก้ปัญหาการกินยาที่ไม่ถูกต้อง ป้องกันการลืมกินยา ย่นย่อการกำกับการกินยาของเจ้าหน้าที่ อสม.และญาติ ส่งผลให้ผู้ป่วยกินยาจนครบตามเกณฑ์การรักษา มีผลเสมหะเป็นลบ และผลการรักษาหาย 5 ราย (ผู้ป่วยปีงบประมาณ 2562 - 2565) ร้อยละ 100 โดยปีงบประมาณ 2562 ผู้ป่วยรายที่ 1 รักษา 9 เดือน ปีงบประมาณ 2563 ผู้ป่วยรายที่ 2 รักษา 6 เดือน ปีงบประมาณ 2564 ผู้ป่วยรายที่ 3 รักษา 6 เดือน ปีงบประมาณ 2565 ผู้ป่วยรายที่ 4 รักษา 9 เดือน ผู้ป่วยรายที่ 5 รักษา 9 เดือน และกำลังรักษา 2 ราย (ผู้ป่วยปีงบประมาณ 2566) ซึ่งสามารถลดสาเหตุการดื้อยา ลดอัตราการเสียชีวิต และลดการแพร่กระจายเชื้อสู่ชุมชนได้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

เนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้รับรายงานผู้ป่วยรายใหม่ล่าช้า ช่วง 1 เดือนแรกผู้ป่วยจึงต้องจัดยากินเองโดยไม่ได้ใช้รูปแบบการกำกับการกินยาที่พัฒนาขึ้น จึงควรวางแผนการดำเนินงานร่วมกับโรงพยาบาลแม่ข่ายเพื่อการรับส่งรายงานที่รวดเร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

ควรนำรูปแบบการกำกับการกินยาที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับผู้ป่วยวันโรคทุกรายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

จุฬารรรณ จิตดอน, วนิดา ครุฑฤทธิชัย, กมลทิพย์ ขลังธรรมเนียม. การพัฒนาแนวทางการเยี่ยมบ้าน

ผู้ป่วยวัณโรคปอดที่รักษาด้วยระบบยาระยะสั้น อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. วารสาร

มฉก.วิชาการ : 20(40) ; 2560.

ฉันทนา ชาวคร. การพัฒนาการดูแลผู้ป่วยวัณโรคปอด โรงพยาบาลบ้านฝ่อ จังหวัดอุดรธานี. วารสาร

สมาคมพยาบาลฯ สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : 30(3) ; 2558.

สำนักวันโรค กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการวินิจฉัยและการดูแลรักษาผู้ป่วยวัณ

โรคในประเทศไทย 2561. สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์: กรุงเทพฯ; 2561.

ศรีประพา เนตรนิยม. แนวทางการดำเนินงานควบคุมโรคแห่งชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559.